

Vrijwillig werk: wat is dat eigenlijk?

Vrijwilligerswerk is doorgaans onbetaald. Maar tegenwoordig zie je vrijwilligers in bedrijven opduiken. Grenzen lijken te vervagen. Tijd voor een nieuwe definitie.

Jan de Rond
Gastopinie

Sinds de eeuwwisseling is vrijwilligerswerk aan een opmars bezig. Overheden raken geïnteresseerd. Universiteiten en hogescholen doen onderzoek. Bedrijven helpen maatschappelijke organisaties door sponsoring en werknemersvrijwilligerswerk. Middelbare scholieren lopen maatschappelijke stages.

Onze overheid heeft in 2007 de Wet maatschappelijke ondersteuning vastgesteld en in 2015 ingevoerd. In 2013 stelde koning Willem-Alexander in de troonrede dat we van een verzorgingsstaat naar een participatiemaatschappij gaan. Is dat zo of preekt hij voor eigen parochie en vanuit overheidsbelang, of is het gewoon oude wijn in nieuwe zakken?

In Nederland wordt van oudsher al veel vrijwilligerswerk gedaan, bij sportverenigingen, in

Een directeur van een bedrijf had een knelpunt: hij kon zijn vrijwilligers niet vergoeden

de kerk, bij actiegroepen, muziek- en cultuurverenigingen, buurt- en wijkorganisaties, et cetera.

Onbetaald werk

Vrijwilligerswerk is doorgaans onbetaald. Je doet het bijna altijd bij een vereniging of stichting. Nooit bij een bedrijf, maar daar lijkt verandering in te komen. Laatst was ik bij een hoorzitting van een gemeenteraad en hoorde daar een bedrijfsdirecteur met droge ogen zeggen dat hij een knelpunt had. Hij kon zijn vrijwilligers geen vergoeding betalen en vroeg de raadsleden dit op te lossen. Een bedrijf die zijn vrijwilligers geen vergoeding kan betalen? Een bedrijf waar vrijwilligers werken? In de bijeenkomst reageerde niemand; niet verbaal en niet non-verbaal; niet in de zaal en niet op de publieke tribune.

Vrijwilligers en bedrijven, twee niet te verenigen zaken. Mensen die onbetaald in een bedrijf werken. Dat gebeurde een paar eeuwen geleden misschien. Nu toch niet meer, of vergis ik mij? Tijdens de hoorzitting leek het, tot mijn verbijstering, de gewoonste zaak van de wereld dat bedrijven zich bedienen van vrijwilligers. Grenzen vervagen of lijken te verdwijnen. Van de gekke, toch?

Grijs gebied

Bij grote evenementen zie ik de laatste jaren het aantal vrijwilli-

▲ In het kader van de landelijke natuurwerkdag maken vrijwilligers het terrein rond het Duits Lijntje bij Liempde schoon. FOTO MARC BOLSIUS

gers groeien. Olympische Spelen, muziek- en popfestivals, Tour de France. Bij deze evenementen wordt gepronkt met het aantal meewerkende vrijwilligers. Op het eerste gezicht een goede zaak. Zonder de vrijwilligers zou het niet georganiseerd kunnen worden, zo wordt herhaaldelijk gesteld. Tegelijkertijd beschikken deze evenementen over flinke budgetten en wordt soms fors winst gemaakt door hoge entreegelden, tv-rechten en sponsoring. Enkele betrokkenen (sporters, artiesten,

bestuurders, organisatoren) verdienen veel en veel betrokkenen, vrijwilligers, verdienen niks. Blijven deze grenzen (altijd) bestaan of worden ze in de toekomst geslecht?

Strijd

Een groot aantal maatschappelijke organisaties maakt gebruik van personeel (betaald) én vrijwilligers (onbetaald). Het is als zoet en zout water, hetzelfde en toch anders. Zonder roeren en wrijving mengt het niet, net als personeel

Een herdefiniëring van de verhouding tussen betaald en onbetaald werk is op zijn plaats

en vrijwilligers. Vrijwilligers zijn 7 dagen per week actief en altijd benaderbaar. Personeel werkt maximaal 5 dagen en is buiten werktijd niet benaderbaar. Dit levert gedoe op en mengt lastig.

Elk jaar een personeelsfeest en af en toe een vrijwilligersfeest? Op de tong geproefd, voelt het niet goed. Toch? Wie heeft het in gemengde organisaties voor het zeggen? Personeel, vrijwilligers, leiding? Heeft de leiding net zoveel contact met haar vrijwilligers als met haar personeel? Zijn vrij-

willigers de hulpjes van het personeel?

Opnieuw beoordelen

Kan het werk dat de vrijwilliger doet ook betaald gedaan worden? Verricht de vrijwilliger additioneel werk dat niet door betaalde mensen gedaan kan worden? Een van de criteria bij de beoordeling van deze vragen is het verdringingsprincipe. Maar wie doet deze beoordeling? Ooit bestond er een commissie die bekeek of in een beroepsorganisatie vrijwilligers actief kunnen zijn. Van deze commissie wordt de laatste jaren weinig vernomen.

Nu onze overheid nadrukkelijk de vrijwilligerskaart speelt en hen wil inschakelen voor tot voor kort regulier betaalde werkzaamheden, is een herdefiniëring van de verhouding tussen betaald en onbetaald werk op zijn plaats.

Er is dus werk aan de winkel voor deze (slapende) commissie. Of nog beter: geef het vrijwilligersleven een plaats in de Sociale Economische Raad (SER) naast werkgevers, werknemers en overheid. Immers, in 12 tot 15 procent van de in Nederland ingeschreven organisaties (profit en non-profit) wordt vrijwilligerswerk verricht.

De geschatte waarde van al dit vrijwilligerswerk op basis van wettelijk minimumloon is circa 15 miljard euro per jaar, en dan hebben we het alleen over de geïnvesteerde tijd en niet over de meerwaarde die al dit werk oplevert. Ter vergelijking, de begroting van de gemeente Amsterdam is 5,7 miljard euro.

Voorwaar geen kleinigheid, dat vrijwilligerswerk in Nederland!

■ Jan de Rond is projectleider Mooi zo Goed zo, Partners in Sociale Sponsoring en oprichter van Vrijwilligersnetwerk Galant in Den Bosch.